

En intressebevakare kan utses för en person, som inte själv kan tillvarata sina egna intressen, eller sköta sina personliga och ekonomiska angelägenheter, och dessa inte längre kan skötas på annat sätt. Att förordna en intressebevakare är alltid det sista alternativet.

Intressebevakarens uppgifter

I allmänhet utses en intressebevakare för att sköta sin huvudmans ekonomiska angelägenheter. Intressebevakaren har då bl.a. användningsrätten till huvudmannens bankkonton. Intressebevakaren har rätt att använda sin huvudmans tillgångar enbart i enlighet med sin huvudmans intressen, och bör också se till att huvudmannen från sina tillgångar får tillräckliga medel för sina personliga utgifter. Intressebevakaren har inte rätt att skänka bort något av huvudmannens egendom.

Förutom skötseln av de ekonomiska frågorna bör intressebevakaren också se till att huvudmannen får en tillfredsställande vård, omsorg och rehabilitering. Däremot hör den fysiska vården av huvudmannen inte till intressebevakarens uppgifter. Det händer visserligen att intressebevakaren ges i uppgift att besluta i frågor som anknyter till huvudmannens sjuk- eller hälsovård, men det är ovanligt. Intressebevakarens uppgifter kan också avgränsas till att gälla enbart en viss rättshandling eller fråga, t.ex. en fastighetsaffär eller ett arvsskifte, ifall detta är tillräckligt för att tillvarata huvudmannens intressen.

Vem kan vara intressebevakare

Som intressebevakare kan fungera en nära anhörig, någon annan släkting, en betrodd person eller en allmän intressebevakare, som sköter uppgiften på tjänstens vägnar. Ofta är det någon närstående som utses. De allmänna intressebevakarna arbetar vanligen vid en rättshjälpsbyrå, men uppgiften kan också erhållas som köptjänst. Intressebevakaren har rätt att få ersättning för sina kostnader, och ett rimligt arvode. Intressebevakaren har tystnadsplikt.

Att utse en intressebevakare

Processen med att utse intressebevakare inleds antingen med en ansökan eller en anmälan (blanketter fås av magistraten):

Ansökan om förordnande av intressebevakning

En person som själv anser sig behöva en intressebevakare, och som förstår vad det betyder, och önskar att en viss person skall utses till uppgiften, kan göra en ansökan om att få en intressebevakare, och rikta den antingen till magistraten eller direkt till tingsrätten.

En ansökan om förordnande av intressebevakning kan göras också av anhöriga till den som är i behov av intressebevakning, men då ansökan görs av någon annan än den som är i behov av det, bör ansökan alltid skickas direkt till tingsrätten.

Det är bra att till ansökan bifoga ett läkarutlåtande angående behovet av intressebevakning.

Anmälan om behov av intressebevakning

Man kan också till magistraten göra en anmälan om att en person är i behov av intressebevakning, vilket är det vanligare sättet att igångsätta processen. Rätt att göra en dylik anmälan har också banktjänstemän eller personal inom social- och hälsovården, som alla kan göra en anmälan utan att bryta sin tystnadsplikt. Oftast är den som gör anmälan emellertid någon närstående, som först brukar märka att personen ifråga inte längre klarar av att sköta sina vardagssysslor.

Då anmälan inlämnats börjar magistraten utreda om den person som beskrivs i anmälan är i behov av intressebevakning. Man inbegär bl.a. läkarutlåtande och hör de olika inblandade.

Ifall utredningen av en persons behov av intressebevakning baserar sig på en **ansökan** som personen själv har gjort, kan magistraten under vissa villkor själv fatta beslutet. Ifall processen har igångsatts med en **anmälan**, och magistraten konstaterat att behov av intressebevakning föreligger, gör magistraten i egenskap av förmyndarmyndighet en ansökan till närmaste tingsrätt. Beslutet fattas då av tingsrätten. Det är också tingsrätten som fattar beslutet då antingen den som själv är i behov av intressebevakning eller dennes anhöriga har riktat **ansökan** direkt till tingsrätten.

Övervakning av intressebevakaren

Magistraten övervakar intressebevakarna bl.a. genom att granska bokföringen och bevilja avgiftsbelagda tillstånd för de viktigaste rättshandlingarna. Då uppdraget inleds bör intressebevakaren inlämna en s.k. egendomsförteckning till magistraten. Intressebevakaren bör föra bok över huvudmannens tillgångar och skulder, och över årets händelser. Den årliga bokföringen, den s.k. årsredovisningen, granskas årligen av magistraten. Intressebevakaren bör dessutom då uppdraget avslutas inlämna en slutredovisning till magistraten.

Ifall intressebevakaren konstateras ha förfarit ohederligt, eller på annat sätt agerat mot sin huvudmans intressen, kan intressebevakaren ersättas av en annan.

Läs mera: Muistisairaan ihmisen edunvalvonta yhteistyönä –projektets webbplats www.muistiasiantuntijat.fi/edunvalvontahanke
→ välj underkategorierna Tuotokset och Materiaalivinkit

Fråga mera: förmyndarverksamheten vid magistraten i din egen region, rättshjälpsbyråer

Källa: Nikumaa H, Koponen E (red.) Hur tryggar jag att min vilja blir respekterad? Handbok i att förbereda sig juridiskt. Suomen muistiasiantuntijat ry:n julkaisut 2/2016. Helsingfors: Lönnberg Painot Oy, 2016.